

ŠOLSKI CENTER VELENJE

RUDARSKA ŠOLA

Trg mladosti 3, 3320 Velenje

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA

RUDARSKI ŽARGON – JEZIK KAMERADSTVA

Tematsko področje: SLOVENSKI JEZIK

Avtor:

Blaž Repenšek, 3. letnik

Mentorica:

Bernarda Lenko, prof.

VELENJE, 2013

Raziskovalna naloga je bila izdelana na ŠC Velenje, Rudarska šola, 2013.

Mentorica: Bernarda Lenko, prof. slov. in univ. dipl. etnol.

Datum predstavitve:

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD ŠC Velenje, Rudarska šola, šolsko leto 2012/2013

KG žargon/rudarstvo/jezik/germanizmi/dialektizmi/rudar/

AV REPENŠEK, Blaž

SA LENKO, Bernarda

KZ 3320 Velenje, SLO, Trg mladosti 3

ZA ŠC Velenje, Rudarska šola

LI 2013

IN RUDARSKI ŽARGON – JEZIK KAMERADSTVA

TD Raziskovalna naloga

OP V, 38 str., 5 tabl., 4 slik., 1 pril., 15 vir.

IJ SL

JI sl

AI Približno 140 let velja Šaleška dolina za rudarsko območje, kjer živi močna rudarska tradicija pridobivanja lignitnega premoga. Z razvojem tehnike pridobivanja in razvojem mehanizacije se je sočasno razvijal tudi rudarski žargon, ki se uporablja še danes. Rudarski žargon se od ostalih žargonov loči po tem, da je nastajal preko dolgih let rudarjenja in je s tem dobil ustrezne lastnosti, ki so za žargon značilne. Žargon velja za jezikovno zvrst*, ki se neprestano spreminja in teži k ustvarjalnosti, inovaciji ter humorju. Uporaba germanizmov in dialektizmov, na katerih je zasnovan žargon, se z izobraževanjem zmanjšuje. V prihodnosti žargon ne bo izginil, ampak bo le drugačen. Žargon in delo v težkih pogojih sta ustvarila trdno medsebojno vez med rudarji, ki je ključna pri uspešnosti dela in razbremenitvi delovnega ozračja, zato lahko trdimo, da je šaleški rudarski žargon jezik kameradstva.

KEY WORDS DOCUMENTATION

ND School of Coal-mining, 2012/2013

CX jargon/mining/language/ germanism/dialect/coal miner/communication

AU REPENŠEK, Blaž

AA LENKO, Bernarda

PP 3320 Velenje

PB SC Velenje, School of Coal-mining, Trg mladosti 3, Velenje

PY 2013

TI **COAL MINING JARGON – LANGUAGE OF THE COMRADES**

DT Research work

NO VI., 38 p., 4 pic., 5 tab., 15ref.

LA SL

AL SL

AB Šaleška valley applies to the 140 years old coal industry which is best known for its strong coal-mining tradition. Along the development of mining technology and mechanization came the development of coal-mining jargon and it's also used nowadays. The coal-mining jargon is more prominent than the other jargon. It differs for its century's old tested tradition of coal-mining, which gave jargon the main characteristic. In general jargon is a kind of language that doesn't have a permanent form and has a tendency towards creativity, innovation and humour. The use of germanisms and dialect in jargon is reducing because of unified terminology which is taught in schools. The coal-mining jargon won't disappear in the future, it will only be different. Jargon and hard-work in potentially dangerous environment creates a special bond among coal-miners. This is the key to successful work and disburdening the intense working atmosphere, therefore we can claim that the Šalek coal-mining jargon is really a language of the comrades.

KAZALO

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA	III
KEY WORDS DOCUMENTATION	IV
KAZALO SLIK	VI
KAZALO TABEL	VI
1. Uvod	1
1.1 Hipoteze	1
2. Pregled objav	2
2.1 Povzetek članka dr. Martine Orožen	2
2.2 Definicija žargona	3
3. Material in metode	3
3.1 Snemanje pogovorov in zapisovanje	3
Navodila za slušni del primerov!	4
3.2 Analiza strokovnega članka	4
3.3 Jezikovni priročniki in splet	4
4. Rezultati	5
4.1 Sistemsko raziskovanje znotraj zvrsti in pregled po jezikovnih ravninah	5
4.1.1 Zvrstnost	5
4.1.2 Pregled po jezikovnih zvrsteh	5
4.1.2.1 Glasoslovje	5
4.1.2.2 Besedoslovje	6
4.1.2.2.1 Izvor besed	6
4.1.2.2.1.1 Germanizmi	7
4.1.2.2.1.2 Dialektizmi	9
4.1.2.2.2 Zaznamovane besede	10
4.1.2.2.3 Besedotvorje	10
4.1.2.3 Oblikoslovje	11
4.1.2.4 Skladnja	11
4.1.2.4.1 Zgradba stavka	11
4.2 Rezultati raziskave na podlagi hipotez	12
4.2.1 Srbohrvatizmi se ne kažejo v šaleškem rudarskem žargonu	12
4.2.2 Trboveljski žargon se od velenjskega zaradi geografske lege občutno razlikuje	14
4.2.1.1 Primerjava žargonskih besed	14
4.2.3 Uporaba germanizmov se v zadnjem času opušča	15

4.2.3.1 Grafi izprašancev	15
4.2.4 Rudarski žargon predstavlja primarno sredstvo za sporazumevanje	17
5. Zaključek	18
6. Povzetek.....	19
7. Zahvala.....	21
8. Priloge.....	22
8.1 Slovar šaleških rudarskih izrazov	22
9. Viri in literatura.....	34

KAZALO SLIK

Slika 1: Razmerje germanizmov in dialektizmov - Ivan Atelšek.....	15
Slika 2: Razmerje germanizmov in dialektizmov - Franc Lenko	15
Slika 3: Razmerje germanizmov in dialektizmov - Martin Hrovat	15
Slika 4: Razmerje germanizmov in dialektizmov – Branko Ledinek.....	16

KAZALO TABEL

Tabela 1: Osnovni podatki izprašancev	4
Tabela 2: Primeri dialektizmov	5
Tabela 3: Primeri germanizmov.....	7
Tabela 4: Primeri dialektizmov	9
Tabela 5: Primerjava nemških besed z žargonskimi	14

1. Uvod

»Prvi šaleški rudarji, ki so na plano potegnili prve tone velenjskega lignita, so bili ali dovolj drzni ali dovolj obupani posamezniki, ki jim posest ni zagotavljala preživetja, a svojega položaja z zaposlitvijo niso bistveno izboljšali. Med navadnimi delavci je bilo največ sinov revnejših kmetov in kočarjev iz okoliških vasi, ki so se postopno priučili različnih del v jami, za velenjski premogovnik pa je vse do začetka petdesetih let prejšnjega stoletja veljalo, da je to 'kmečki rudnik', kjer večina rudarjev ni pravih rudarjev.«(Mihelak, 2010)

Prav se mi zdi, da začnemo z nastankom 138 let dolge tradicije rudarjenja v Šaleški dolini. V uvodu sem citiral odstavek Vinka Mihelaka iz knjige Mejniki, ki mi je dal dobro predstavbo o tem, kakšne so bile razmere takratnega rudarja.

Preko vseh teh let se je ob »fedranju kolna« razvijala nekakšna skupna govorica, ki jo danes imenujemo rudarski žargon. Sam sem dijak 3. letnika Rudarske šole v Velenju in sem že dobil svoje prve rudarske izkušnje na praktičnem pouku. To temo sem si izbral, ker sem bolj radovedne narave in me vse, kar se navezuje na rudarstvo, zelo zanima. S to raziskovalno nalogo hočem najprej predstaviti, kaj je žargon in kje se nahaja znotraj jezikovne zgradbe; nato pa bom preko zastavljenih hipotez poskušal ugotoviti, kako se je šaleški rudarski žargon razvijal do danes; kakšna je njegova današnja podoba in kako mu kaže v prihodnje.

V današnjem času je vse bolj pomembna rudarska izobrazba, ki preko poenotenih strokovnih izrazov izpodriva z germanizmi obarvan žargon, katerega sledi so dobro vidne še danes. Na tem mestu postavljam vprašanje: »Ali bodo prihajajoče generacije sploh še uporabljale žargon?«

Jože Toporišič v Slovenski slovnici o žargonu pravi naslednje: »Slovenske interesne govornice so še malo raziskane ... Žargoni sploh niso bili sistemsko raziskovani ...« Kar kaže, da je na tem področju jezika še ogromno dela.

1.1 Hipoteze

1. Srbohrvatizmi se ne kažejo v šaleškem rudarskem žargonu.
2. Trboveljski žargon se od šaleškega zaradi geografske lege občutno razlikuje.
3. Uporaba germanizmov se v zadnjem času opušča.
4. Rudarski žargon predstavlja primarno sredstvo za sporazumevanje.

2. Pregled objav

2.1 Povzetek članka dr. Martine Orožen

Področje rudarskega žargona je zelo specifično področje, o katerem ni veliko zapisanih virov v slovenščini. Edini tak zapis je članek dr. Martine Orožen, katerega sem večkrat prebral, v nadaljevanju ga povzemam:

»V kulturno-gospodarskih središčih pride do pojava kompromisnega jezika zaradi mešanja različnih vrst ljudi. Še bolj do izraza pride ta pojav v rudarsko-industrijskih središčih, kjer se zaradi neprestanega mešanja prebivalstva osnovni dialekt opusti, njegove značilnosti pa izginejo. Nastali govor je originalen, svojevrsten in ekonomičen, torej stilno izrazit. Fizično delo v takem okolju daje posamezniku nešteto asociacij, s katerimi poskuša »skrajšati« ali »zajeti bistvo« stalnih besednih zvez. Ta inovativnost se razvije v posameznih situacijah, kjer je bolj pomembno fizično odreagirati, tu je jezik postavljen na stran.

Ko se je pojavila potreba po delovni sili, so se v ta gospodarsko-jezikovna središča priselili ljudje, ki niso imeli nikoli stika s takšnim govorom. Njihov jezik se je pomešal z že tako ali tako mešanim jezikom. Pojavila se je težnja po jedrnatem in zgoščenem izražanju. Tipičnost rudarskega govora se kaže v neprestani težnji po originalnosti, drznosti in izrednem smislu za humor. Nevarno delovno okolje rudarje zelo poveže in jezik postane zelo presenetljivo sproščen in neustrašen. Žargonske besede preko uporabe dobijo ustrežnejši in »ekspresivnejši« pomen. To je dobro vidno na primeru besede »halt«, ki pomeni zaustavitev, kakršne koli delovne operacije in strojev; preprosto, kratko in zajetno = rudarski žargon.

Strokovnost žargona izvira iz starejši rudnikov in tujih rudnikov, od koder tudi prihajajo izkušnje in nasveti za učinkovitejšo rudarjenje.

V slovenskem rudarskem žargonu se v veliki meri pojavljajo germanizmi. Germanizmi zato, ker se je rudarjenje in raziskovanje prej začelo v razvitejših državah oz. pokrajinah. V našem primeru je to bila Avstro-Ogrska, ki je bila že v osnovi germanska.«

2.2 Definicija žargona

Nekaj gradiva sem našel tudi na spletu, ker pa je bilo zapisano v angleščini, sem ga sam prevedel in si s tem razširil vire, katere sem uporabil pri pisanju raziskovalne naloge.

Beseda žargon je prevzeta iz francoske besede 'jargon' [žargô], ki pomeni »ptičje žvrgolenje«, prvotno 'nerazumljiva (strokovna) govorica'. V začetku je beseda žargon pomenila trgovski jezik, ki so ga uporabljali ljudje različnih maternih jezikov za komunikacijo, kot na primer činuški žargon.*

*Činuški žargon – (tudi chinku wawa) je poenostavljen trgovski jezik, ki izvira iz severno-zahodnega dela Tihega oceana, ki se je razširil v 19. stoletju v vznožju reke Kolumbije. Najprej na območju današnjih zveznih držav Oregon in Washington.

Žargon je interesna govorica posameznih poklicev in skupin. Ima živo praktično in enoumno izrazje, zanimivo le za določeno skupino govorcev. Razvije se lahko kot bližnjica ali krajša pot do izražanja velikokrat uporabljene zamisli, ideje članov v skupini. Lahko se razvije v (namensko) stalne besedne zveze. Dostikrat predstavlja laikom tega področja oviro pri komunikaciji.

3. Material in metode

3.1 Snemanje pogovorov in zapisovanje

Bistveni delež informacij sem dobil iz pogovorov z izkušenimi rudarji, ki so in še zvesto opravljajo ta poklic. Ker so vsi izprašanci delali na odkopih so se vprašanja nanašala na pripravo odkopa, odkopno mehanizacijo, ki jo je vsak uporabljal v času zaposlitve. Najprej sem pogovore posnel s snemalnikom avdio posnetkov na svojem telefonu. Nato sem posnetke na računalniku pretvoril iz 3GA oblike v mp3 obliko, da jih je bilo možno poslušati z običajnimi avdio predvajalniki (Windows Media Player, Predvajalnik VLC). Izrezke posnetkov sem urejal v programu Free Audio Editor.

Poleg snemanja sem si ob pogovoru izpisoval pomembnejše podatke in besede v beležko, ki mi je prav prišla pri sestavi slovarskega dela in vsakršnih informacij.

Poleg izkušenj so bili izprašanci izbrani na podlagi njihove starosti, s tem smo lahko primerjali podatke po časovnem zaporedju od starejših do mlajših generacij.

Tabela 1: Osnovni podatki izprašancev				
Ime in priimek	Starost (v letih)	Let zaposlen	Izobrazba	Delovno mesto
Ivan Atelšek	76	40	poklicni rudar	gospodar odkopa
Franc Lenko	65	40	poklicni rudar	gospodar odkopa
Martin Hrovat	40	21	poklicni rudar	gospodar odkopa
Branko Ledinek	31	11	poklicni rudar	kombajnist na odkopu

Opb. Gospodar odkopa je zadolžen in odgovoren za nadzor vseh del na odkopu.

Navodila za slušni del primerov!

V nadaljevanju bo za boljšo slušno predstavo ob primerih naveden še slušni del. Te primere sem dodal v prilogi. Izprašanci so označeni s priimki.

3.2 Analiza strokovnega članka

Pri zbiranju pisnih virov o rudarskem žargonu sem naletel na domnevno težavo. To področje je precej specifično in zelo malo je zapisanega o njem. S pomočjo mentorice sem dobil strokovni članek dr. Martine Orožen, ki je bil objavljen v strokovni reviji »Jezik in slovstvo« pod naslovom »Nekaj zanimivosti iz jezika rudarjev«, kjer je avtorica predstavila svoja opažanja in spoznanja o žargonu trboveljskih rudarjev.

Članek je zapisan v zahtevnem strokovnem jeziku, zato mi ga je mentorica pomagala razčleniti. V besedilu sem si podčrtal in izpisal oporne točke, na osnovi katerih sem dobil dobro podlago, iz kakšnega zornega kota naj se lotim raziskovanja.

3.3 Jezikovni priročniki in splet

Iz različnih slovarjev sem dobil predvsem podatke o izvoru in pomenu žargona. Jezikovne priročnike bom navedel v poglavju Viri in literatura. S pomočjo podatkov pridobljenih na spletu in slovarskih izsledkov sem tvoril sestavek, v katerem sem zajel značilnosti vseh pridobljenih rezultatov.

4. Rezultati

4.1 Sistemsko raziskovanje znotraj zvrsti in pregled po jezikovnih ravninah

4.1.1 Zvrstnost

Jezikovna zvrst je del jezika, ki jo uporabljamo za sporazumevanje v določenih jezikovnih okoliščinah. To za rudarski žargon pomeni, da ga uporabljajo rudarji v medsebojni komunikaciji na svojem delovnem mestu. Ta zvrst je za razliko od knjižnih zvrsti omejena glede na interes (interesna govorica) oz. poklic. To dokazujejo vsi štirje izprašanci, ki so bili namerno izbrani v ta namen.

Vsi štirje so bili izbrani zaradi dobrega poznavanja rudarskega dela in imajo dolgoletne izkušnje. Dva sta že upokojena, druga dva pa sta zaposlena v Premogovniku Velenje. Skupaj se radi pogovarjajo o rudarskih temah, v katerih ne manjka žargona.

4.1.2 Pregled po jezikovnih zvrsteh

Vsak jezikovni sistem lahko sistemsko raziskujemo skozi jezikovne ravnine, čeprav je žargon samo del jezika, ga bom skušal prikazati v vseh jezikovnih ravninah: glasoslovni, besedoslovni z besedotvorjem, oblikoslovni in skladenjski.

4.1.2.1 Glasoslovje

Je jezikovna ravnina, ki se ukvarja z glasovi oz. fonemi. Knjižni jezik pozna 28 oz. 29 fonemov, pri žargonu pa je to drugače. Največ sprememb doživljajo samoglasniki; v katerih se kaže vpliv narečja.

Dialektizem	Knjižna varianta
tək, kək	tako, kako
sma se prej mejnla ...	sva se prej menila
na vəjm	ne vem
dejstkrat	dostikrat
rječe	reče
mərm	moram

Komentar: Knjižni samoglasniki izginjajo ali pa se reducirajo v polglasnike, v nekaterih primerih se samoglasnik spremeni v dvoglasnik – diftong.

4.1.2.2 Besedoslovje

Je jezikovna ravnina, ki se ukvarja z besedo in njenim pomenom ter z izvorom besed, zaznamovanostjo besed, stalnimi besednimi zvezami ...

4.1.2.2.1 Izvor besed

Glede na izvor delimo besede na domače in prevzete. V slovenščino se je veliko prevzemalo iz nemščine. Preko grafov posameznih izprašancev bom v podpoglavju Germanizmi predstavil odstotek germanizmov posameznega pogovora z vsemi štirimi rudarji.

Ustanovitelj Premogovnika Velenje Daniel pl. Lapp je poleg kmečkih delavcev v začetku rudarjenja zaposlil strokovnjake iz vseh koncev takratne Avstro-Ogrske, ki so poleg znanja v to kmečko govoreče območje prinesli svoje nemške izraze in nastalo je veliko germanizmov.

4.1.2.2.1.1 Germanizmi

Definicija germanizma: je element nemščine v kakem drugem jeziku.

Tabela 3: Primeri germanizmov	
Germanizem	Strokovni izraz
knap	rudar
šaht	rudnik (premogovnik)
halt	stoj, stop
forbec	naprej, zdaj
hopcug	vlečno-potezna naprava
ajznpon	železnica
aufcug	obešalo
laufer	nekvalificiran delavec
koln	premog
firšn	stropni premog
celtveg	vitel
hangetrip	ročno delo
dihtunga	tesnilo
fedre	podaljšek stropnika
keson	vozna enota
ladnga	mašilo, polnilo
lauštuk	nabijalna palica
magacin	skladišče
nahris	povzem
šajba	etaža
šala	dvigalo za prevoz ljudi
šarf	viseča dizelska lokomotiva
rina	žleb transporterja
šina	element viseče tirnice
štajger	nadzornik
štanga	drog
šusman	strelec
cajg	orodje
zenklanje	uravnavanje smeri

ajncen	izstopni zrak
auscen	vstopni zrak
faler	dolžina odkopne fronte
colnga	plača
durhcug	prepih
faleršus	stebni udar
ferzac	jalovina
ibranje	nadurno delo

Komentar: Žargon temelji na germanizmih, ker prvotna poimenovanja orodja, strojev ... izhajajo iz nemščine. Ostali germanizmi so navedeni v slovarskem delu.

4.1.2.2.1.2 Dialektizmi

Definicija dialektizma: je narečni element v knjižnem jeziku.

Tabela 4: Primeri dialektizmov	
Dialektizem	Knjižna varianta
pjes	hidravlični bager na odkopu
lojtra	lestev
pejt	pojdi
vojit	voziti
utrofi	zadene
tej	takrat
obejšat	obešati
potouče	polomi
vlejku	vlekel
rijeklo	reklo
zajbavam se	šalim se
hovdrast	grob
zadejst	zadosti
zajbancija	šala
prestajit	prestavit
kuonc	konec
čas smo rijekli	včasih smo rekli
ntr	notri
do kraja	do konca
silej fajn	zelo dobro
rječe	reče
či je	če je
ljehk	lahko
morš	moreš
vejžde	seveda
mahu	mahal
ustaj	ustavi
smena	izmena

Komentar: Narečje se prvotno uporablja na podeželju. Ker večina govorcev izhaja iz tega okolja, je v žargonu veliko dialektizmov. Nekaj sem jih predstavil pri glasoslovju. V okolici Velenja se po ugotovitvah jezikoslovcev govori srednjesavinjsko narečje, na severu Šaleške dolina pa je opazen vpliv koroških narečji.

4.1.2.2.2 *Zaznamovane besede*

Glede na zaznamovanost ločimo zaznamovane in nevtralne besede. Pri žargonu se bom omejil na rabo čustveno zaznamovanih besed, v katerih se kaže odnos med sodelavci, kameradstvo.

Ledinek: »Čuj, lejga kamerat ...«

Hrovat: »Bolj je zafukano, rajš se mamó ...«

Hrovat: »Tej se mamó pa najraj ...«

Komentar: Rudarji so spoštljivi do vsakega sodelavca v jami, čeprav se neradi vikajo. 400 in več metrov pod zemljo si ljudje zaradi narave dela postanejo enaki, med delom potrebujejo občutek, da se lahko zanesejo drug na drugega. V rudarskem žargonu se tako kaže oboje – medsebojno spoštovanje in velika bližina, navezanost v sporazumevanju.

4.1.2.2.3 *Besedotvorje*

Je del besedoslovja, ki razlaga, kako tvorimo nove besede. Pri žargonu se tvorba novih besed pojavlja pri poimenovanjih sodelavcev.

Hrovat: »Fotr, javi se!«

Hrovat: »Zadrečan ...«

Hrovat: »Mazej je Gošnjak ...«

Ledinek: »Majhen iz Mali, Ramo iz Ramšak ...«

Komentar: V večini se vzdevki tvorijo iz posebne lastnosti te osebe (»Mazej je Gošnjak«, ker dela v gozdu), izpeljanke iz priimka (»Majhen iz priimka Mali, Ramo iz priimka Ramšak«) in glede na funkcijo (»Fotr, javi se« v pomenu fotr kot gospodar). Na vzdevek lahko vpliva kraj,

od koder izhaja posameznik, pri tem poimenujejo po svoji logiki in vzdevek ne predstavlja prave resnice («Zadrečan» iz okolice Radmirja).

Tu se kaže ustvarjalnost rudarjev in želja po inovaciji, ki še bolj poveže rudarje med sabo in ustvari pomemben tovariški duh – zato je rudarski žargon poimenovan tudi jezik kameradstva.

4.1.2.3 Oblikoslovje

Je jezikovna ravnina, ki se ukvarja z obliko besed – pregibnimi in nepregibnimi besednimi vrstami. To znanje je nujno za knjižni jezik, v žargonu ne igra pomembne vloge; zato se bom tej jezikovni ravnini v nalogi izognil.

4.1.2.4 Skladnja

Je jezikovna ravnina, ki se ukvarja s stavkom in povedjo. Rudarski žargon temelji na kratkih stavkih, večinoma ukazih in opozorilih. Delovno okolje ni naklonjeno daljšim strukturam, saj je v jami veliko hrupa in način dela ne dopušča veliko dialoga.

Najbolj pogosti stavki: »Ahti se, kamerat!« ali »Pazi se!«

Komentar: Posnetki niso najbolj ustrezni za stavčno analizo, ker niso bili posneti neposredno na delovnem mestu.

Opomba: Velenjski premogovnik spada med metanske jame in po predpisih ne dovoljuje snemanja z elektronskimi snemalniki.

4.1.2.4.1 Zgradba stavka

Stavek je v večini sestavljen iz glavnih stavčnih členov, zelo malo je prislovnih določil. To je najbolj razvidno na primerih iz pogovorov.

Vsi primeri so priloženi v mp3 obliki in jih je možno poslušati na predvajalnikih glasbe (Windows Media Player, VLC Player).

Ledinek: »Čuj, lejga kamerat, ahti se.«

Atelšek: »Gremo zajbrat, hitr.«

Lenko: »Pop, če ne boš zajbru, boš k šou.«

Komentar: Stavki v rudarskem žargonu so kratki in nosijo širše sporočilo, kar je prvoten namen žargona.

V prvem primeru gre za opozorilo sodelavcu, naj pazi na nepravilnost ali nevarnost, na katero mora biti pozoren. Konkreten primer je lahko na delovišču glavnega odkopa, ko kombajn reže premog in različni kosi premoga letijo okrog rezalnega bobna. Rudarji ta razmet razumejo kot nevarnost iz delovnega procesa.

Drug primer pomeni, da je nepotreben material potrebno čim prej nakopati, ker zaustavlja delovni proces. Na odkopu je takšen ukaz velikokrat slišati pri čiščenju sekcije, kjer je pomembno, da je del sekcije (osnova) očiščen, da lahko celotno sekcijo premaknemo za en meter v smeri kopa. To je del odkopnega ciklusa, ki ga rudarji imenujejo zamik sekcij.

Včasih je bil tak ukaz bolj v uporabi, ker je celoten odkop deloval na podlagi razstreljevanja premoga in ročnega kopanja z velikimi motikami – »krocami«.

V tretjem primeru vidimo pomembnost discipline pri delu, ki se kaže še danes. To je opozorilo ob neresnem in malomarnem delu.

4.2 Rezultati raziskave na podlagi hipotez

4.2.1 Srbohrvatizmi se ne kažejo v šaleškem rudarskem žargonu

Definicija srbohrvatizma: je element srbohrvaščine v kakem drugem jeziku.

Kot že omenjeno rudarjenje v Šaleški dolini sega 140 let nazaj v zgodovino. Da pa je bilo takratno prebivalstvo res kmečkega izvora in da je rudarstvo predstavljalo neko novost v tem okolju, nam dokazuje citat:

»Med navadnimi delavci je bilo največ sinov revnejših kmetov in kočarjev iz okoliških vasi, ki so se postopno priučili različnih del v jami.«(Mihelak, 2010).

Ti delavci so se nenamerno priučili takratnih strokovnih izrazov, ki so bili germanskega izvora. Ustanovitelj in prvi lastnik Premogovnika Velenje – Daniel pl. Lapp je bil po rodu Avstrijec. Ker tukajšnji delavci niso imeli strokovnega in tehničnega znanja, je zato

tovrstne delavce nabral iz vseh koncev takratne Avstro-Ogrske. Iz tega sklepam, da je nastalo največ germanizmov, ki so se ohranili vse do danes.

60. leta 20. stoletja so jezikovno zaznamovala mesto Velenje, kjer so takratni ljudje v okolici mesta govorili v glavnem srednjesavinjsko narečje in nekaj malega tudi koroško narečje. Potreba po delovni sili je po 2. sv. vojni zelo narasla.; zato so v Velenje »uvozili« veliko število delavcev iz takratne Jugoslavije, ki so prišli delat, da bi si zagotovili boljše dohodke. S sabo so prinesli svoj jezik, ki se je do danes tako premešal s takratnim, da lahko govorimo o novi obliki kompromisnega jezika – velenjščini (mestna govorica, ki živi svoje jezikovno življenje). Zanimivost tega jezikovnega pojava je, da se »v jami« ne kaže bistven vpliv velenjščine na žargon. Ta vpliv se kaže edino na glasovni ravni. To je razvidno iz pogovora s tretjim izprašancem, ki izhaja iz mestnega okolja; medtem ko so ostali trije iz kmečkega okolja. Med svojim pripovedovanjem je tretji izprašanec uporabil značilen glas: trdi l, ki ga fonetično označimo – Ł. Ta glas je zelo izrazit v velenjskem pogovornem jeziku.

Današnje stanje šaleškega rudarskega žargona kaže, da srbohrvatizmov v njem ni.

Komentar: Menim, da v današnjem šaleškem rudarskem žargonu ni srbohrvatizmov, ker so bili v večini delavci iz bivših jugoslovanskih republik cenejša delovna sila in ker se je takrat potrebovalo predvsem število delavcev in ne toliko strokovnjakov. Prišleki so se tako jezikovno prilagodili stoletni jezikovni tradiciji.

Opomba: S tem komentarjem nisem imel namena ločevati kogarkoli glede na njegovo narodnost.

4.2.2 Trboveljski žargon se od velenjskega zaradi geografske lege občutno razlikuje

4.2.1.1 Primerjava žargonskih besed

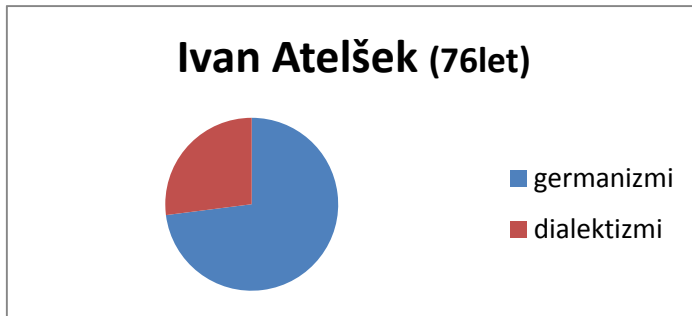
V delu svojega članka je dr. Martina Orožen preko primerov navedla podobnost nemških besed z rudarskimi žargonskimi besedami značilnimi za trboveljsko okolje. S tem je prikazala kako veliko je slovenščina prevzela od nemščine. Preko preproste tabele vam bom predstavil podobnost nemških besed in rudarskih žargonskih besed značilnih za šaleško okolje. Za lažje razumevanje bom dopisal še ustrezen prevod.

Nemška beseda	Žargonska ustreznica	Slovenski knjižni izraz
Khole	koln	premog
Schacht	šaht	rudnik
Versatz	ferzac	jalovina
Kamerad	kamerat	sodelavec
Ablösen	ables	izmena
Strecke	štrekna	pripravska proga
Holzabteilung	hupcug	vlečno-potezna naprava
Hauer	hajer	kopač
Nachreissen	nahris	povzem tal
Drittel	dritl	izmena
Senken	zenklat	uravnavati glede na smer

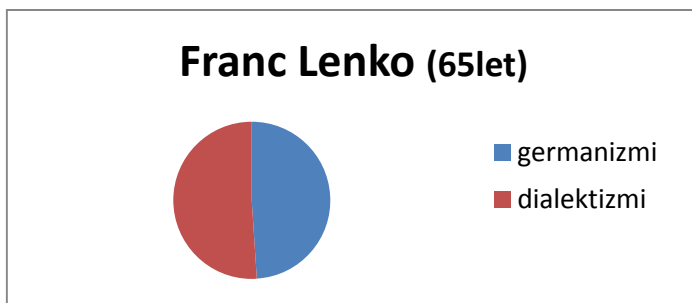
Komentar: Iz primerov je razvidno, da so šaleške žargonske besede podobne nemškim besedam ravno tako kot trboveljske. Iz tega sklepam, da se žargonske besede glede na geografsko lego razlikujejo le v glasovih, ne pa v pomenu besed. Vpliv na glasove pa je seveda narečni.

4.2.3 Uporaba germanizmov se v zadnjem času opušča

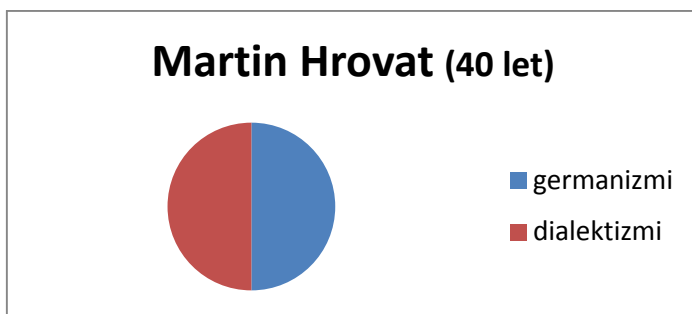
4.2.3.1 Grafi izprašancev

Slika 1: Razmerje germanizmov in dialektizmov - Ivan Atelšek

Slika 2: Razmerje germanizmov in dialektizmov - Franc Lenko

Slika 3: Razmerje germanizmov in dialektizmov - Martin Hrovat

Slika 4: Razmerje germanizmov in dialektizmov – Branko Ledinek

Komentar: V prvem pogovoru, z najstarejšim izprašancem, je vidna izrazita uporaba germanizmov, medtem ko dialektizmi nastopajo v veznem govoru. Rudarskega dela se je priučil in ni nikoli imel stika s poenotanim strokovnim jezikom. Govorec izhaja iz tipičnega kmečkega okolja in ga germanizmi ne motijo pri govoru.

V drugem pogovoru sem pričakoval večji odstotek germanizmov, bolj enakovreden prvemu grafu. Tako kot prvi tudi drugi govorec izvira iz kmečkega okolja, a je bil za razliko od prvega izšolan za rudarja, torej naučen. Menim, da je za tako veliko razliko med njima dobrih 10 let bistveno premalo, da bi lahko prišlo do tako velikega odstopanja med govorcema, razlogi so verjetno še druge. (Opomba: Dialektizme je težje primerjati, saj govorca govorita v različnih narečjih.).

Tretji govorec izhaja iz mestnega okolja in se v njegovem govoru opazi manj dialektizmov, ampak ne bistveno od ostalih. Takšen rezultat je bil pričakovan, saj se je način dela in mehanizacija posodobila in to je bistveno vplivalo na žargon. Govorec je po izobrazbi rudar, ampak še vedno pozna germanizme in novejšje, strokovne izraze. Na podlagi grafa vidimo, da enakovredno uporablja germanizme in dialektizme.

V pogovoru s četrtnim, najmlajšim sogovorcem, menim, da je odstotek germanizmov visok, ker je bil govorec pozoren na vse germanizme, ki jih pozna, ampak jih ne bi uporabil v vsakdanjem pogovoru. Med pogovorom se je velikokrat popravljaj in opazilo se je, da ga starejši izrazi motijo in jih zamenjuje z bolj strokovnimi. Izhaja iz kmečkega okolja, zato tudi visok odstotek dialektizmov.

V splošnem sem ugotovil, da na žargon vpliva izvor posameznika in pa predvsem orodje in mehanizacija, s katero upravlja. Sem mnenja, da bi lahko bili rezultati bolj natančni, če bi jih preučil rudarski strokovnjak (kar pa sam zaenkrat še nisem).

Na podlagi rezultatov trdim, da se žargon spreminja z leti, ampak da bo v prihodnje prišlo do večjih odstopanj, ker v zadnjem času zaposlujejo izobražene rudarje, ki so naučeni poenoteni izrazov. Žargon se bo v prihodnosti razvijal na področju ustvarjalnosti, inovativnosti in humorja.

4.2.4 Rudarski žargon predstavlja primarno sredstvo za sporazumevanje

Delo v premogovniku še vedno spada med nevarnejša delovna okolja, ki je povsem odrezano od predstave laika. Rudar mora biti na svojem delovnem mestu zelo odgovoren in predvsem previden, saj mu neprestano grozijo potencialne nevarnosti. Zato velja fizični premik za primarno sredstvo sporazumevanja, ker je vsak odgovoren za svoja dejanja. Delovno okolje niti ne omogoča rudarjem veliko dialoga, zato je v žargonu veliko ukazov in opozoril.

Kar pa se govori, je dajanje navodil pred neko delovno operacijo in med malico. Govor med delom je ozko prilagojen in preverjen skozi stoletno tradicijo rudarjenja, ki ne dopušča prostorov za slabiče. Zato žargon v rudarstvu predstavlja sekundarno sredstvo sporazumevanja. Preko primerov vam bom poskušal prikazati, na kakšen način je jezik v »jami podaljšek orodja«.

1. Jezik razbremenjuje naporno delo, humor in petje predstavljata dobro motivacijo:

Hrovat: »*Bolj je zafukano, rajš se mamó ...*«

2. Humor igra pomembno vlogo pri sprostitvi med delom in malicami. Zelo znan je »krst« novincev, kjer na račun žargona preizkusijo novega kamerada:

Hrovat: »*Pejt u magacin po pin ...*«

3. Rudarji stremijo k temu, da se delo ne prekine:

Lenko: »Pop, če ne boš zajbru ...«

Atelšek: »Gremo zajbrat, hitr ...«

4. Rudarji so neustrašni in ne poznajo poraza:

Lenko: »Neki je moglo crknat ...«

Lenko: »To je moglo laufat ...«

Hrovat: »Zraubaš pa greš v^on ..."»

5. Zaključek

V tej raziskovalni nalogi se vam hotel predstaviti to »podzemno govornico« in na konkretnih zvočnih primerih razširiti predstavo rudarskega dela ljudem na površju.

Okvir raziskovalne naloge so bile seveda hipoteze, ki sem jih preko vseh pogovorov, prebranih člankov in poslušanih posnetkov na preprost in preverljiv način poskušal dokazati, zakaj katera od teh drži, in za mene najpomembnejši del, da sem ugotovil in utemeljil, zakaj nekatere ne držijo.

Spoznal sem, da je žargon posebna jezikovna zvrst, ki se spreminja glede na čas kot vsak jezikovni pojav. Posebno mesto med žargoni ima rudarski, oziroma trenutno edini šaleški rudarski žargon, za katerega predpostavljam, da se v prihodnosti ne bo opustil, ampak bo drugačen, kot ga poznamo danes. (Ne toliko kot podaljšek delovnega orodja, bolj sredstvo kameradstva, povezovanja, humorja ...)

Prva hipoteza se je nanašala na število srbohrvatizmov v rudarskem žargonu. V zgodovini je bilo za Velenje prelomno obdobje po drugi vojni, ker se je veliko ljudi iz celotne Jugoslavije preselilo v Velenje. Njihov jezik, predvsem srbohrvaški, se je z tukajšnjim zelo pomešal, vendar samo v mestni govorici. Tako se je moja osnovna ideja, da so v rudarskem žargonu prisotni srbohrvatizmi, izkazala za nepravilno.

V drugi hipotezi sem primerjal šaleški rudarski žargon s trboveljskim. Izkazalo se je, da geografska lega ne igra velike vloge in da sta si šaleški in trboveljski rudarski žargon zelo podobna, razlika je le v posameznih glasovih, to pa je seveda narečni vpliv.

Pri tretji hipotezi me je zanimalo, če se bo žargon čez čas izgubil, glede na to, da zaradi šolanja nastaja vse več poenotениh strokovnih izrazov. Iz pogovorov s štirimi rudarji sem ugotovil, da ta hipoteza drži, ker je bil način učenja v preteklosti precej drugačen kot danes. Včasih so se za rudarja priučili na delovnem mestu, ker ni bilo ustreznih šol in s tem prevzeli vso jezikovno znanje skupaj z delom.

Ugotovil sem, da žargon predstavlja pomemben del pri komunikaciji in medsebojnih odnosih rudarjev. V četrti hipotezi me je zanimalo, če je žargon najpomembnejše oz. primarno sredstvo razumevanja v jami. Spoznal sem, da jim narava dela niti ne dopušča takšnega načina sporazumevanja, ker rudarstvo velja za enega težjih poklicev in je fizičen odziv še vedno pomembnejši od govora.

Vemo, da se bodo v prihodnosti izčrpale vse rudne rezerve v Šaleški dolini in posledično bo to pomenilo konec rudarske tradicije. Predvidevam, da se bo žargon tudi po zaprtju Premogovnika Velenje še vedno uporabljal v Muzeju Premogovništva kot turistična zanimivost in s tem še naprej predstavljal mesto Velenje kot rudarsko mesto. Ker pa je žargon tudi zakoreninjen v srcih rudarjev, menim, da se bo še dolgo uporabljal v vsakdanjem pogovoru med kameradi in tudi v mestni govorici z rudarstvom prežetega Velenja.

6. Povzetek

»Fedranje kolna« in »zajbranje s krocami« je in še vedno zaznamuje podzemno pridobivanje premoga pod tlemi Šaleške doline. Pred približno 140-imi leti so odkrili premogov sloj, ki se je kasneje izkazal za enega najdebelejših na svetu. Sprva so za »šremerje« in »pikase« poprijeli sinovi malih okoliških kmetov, ki niso bili rudarji. Preko težaških desetletji so nastali prvi kilometri podzemnih prog in vse večje povpraševanje po premogu.

V temi in prahu se je potrebovalo več pridnih rok, ki so si prišle služiti kruh iz oddaljenejših koncev. S sabo pa so delavci prinesli svoje znanje in jezik, ki se je pomešal s takratnim. Nevarno okolje je njihovo delo in jezik tako zblížalo, da se je oblikovala poenotena govorica, ki se je preko let »skovala« v rudarski žargon, ki je uporabljen še dandanes. Strokovno osnovo sem črpal iz članka dr. Martine Orožen, ki je edini zapisan vir o rudarskem žargonu. Konkretnije in neposrednejše informacije sem dobil od štirih rudarjev, ki so se preko bogatih izkušenj radi razgovorili o svojem delu. Posnete govore sem nato primerjal med seboj po različnih kriterijih.

Žargon predstavlja rudarjem nepogrešljiv element pri ohranjanju kameradstva 400 m pod površjem, predvsem pa je beseda v tako posebnem delovnem okolju podaljšek orodja. Prepričan sem, da žargon v prihodnosti ne bo izginil, ampak bo drugačen. Predvidevam, da se bo razvil v smer ustvarjalnosti, inovativnosti in humorja. Srečno!

7. Zahvala

Največja zahvala gre vsem štirim rudarjem oz. sogovornikom, ki so mi preko svojega doživetega in izkušenega pripovedovanja pomagali pri pridobivanju pomembnih informacij in so tej raziskovalni nalogi dali konkretno osnovo. Sam sem se od njih veliko naučil in bom zaradi njih še posebej pozoren na žargon v jami.

Zahvalil bi se moji mentorici gospe Bernardi Lenko, ki me je vztrajno spodbujala med raziskovanjem in rada pomagala z nasveti in mi nudila strokovno znanje ter omogočila srečanje s tremi rudarji.

Na koncu bi se zahvalil Premogovniku Velenje, obratu Izobraževanje, ki mi je dal veliko znanja na praktičnem pouku in gradivo za raziskovalno nalogo.

8. Priloge

8.1 Slovar šaleških rudarskih izrazov

Izrazi obarvani **modro** so tisti, ki so že bili zapisani v zapiskih Društva tehnikov in inženirjev Premogovnika Velenje. **Zeleno** obarvani izrazi pa so »nastali« preko celotnega raziskovanja.

Kriterij izbire: Besede za slovarski del sem določal na osnovi lastnega strokovnega znanja s področja rudarstva.

A

ables – predhodna izmena

ahti se - pazi se

ajkoletva – element proge za kombajn

ajncen – izstopni zrak

ajznpon – železnica

ašpl - vitel

aufcug – obešalo

auscen – vstopni zrak

B

baga – premogov prah

beksl – kretnica

bencinka – svetilka na bencin

bergmandlc – jamski škrat

bolcn - sornik

bulger - valjčki

C

cajg - orodje

celtna – zavesa

celtveg - vitel

cicka – vozna enota

cimer, cimper – predtesarba

cimpranje - tesarba

colnga – plača

Č

čelak – rudar na odkopu

čelo – glavni odkop

čik – tobak za žvečenje

črna sobota – delovni dan za vse zaposlene

D

dihtunga – tesnilo

dioksid – ogljikov dioksid

dritl – izmena

drugopisan – kombajnist na pripravskem delovišču

drukati – stiskati

durhcug – prepih

E

ebe – čelni transporter

F

fala – žagan les (1,2 m)

faler – dolžina odkopne fronte

faleršus – stebrni udar

federmajster – vodja proizvodnje na odkopu

fedre – podaljšek stropnika

fedrunja - proizvodnja

ferdinst – akordni list

ferlezcimer – prizivnica (soba za poškodovane)

ferpruh - zrušek

ferzac - jalovina

firkant – štirioglato rezan les

firnga – vodilo

firšn, firšnhajer – stropni premog, rudar zadolžen za povzem stropnega premoga

flajž – izrirjenje

foksl – zagozda

fokslporer – sveder za les (vrtanje na roke)

forkapa – stropnik pri sekciji

forberc – zagon, naprej

forzinger – predelavec

fosn – žagan les (4 m)

fruhšiht – prva (jutranja) izmena

fudlar – delavec, ki predčasno odide iz jame

G

gigrle – voziček pri prevozu z vitli

gospodar čela – nadzornik odkopa

grupa, partija – delovna ekipa

H

hajer – kopač, sposoben rudar

hakl – kavelj

halt – stop, stoj

hangetrip – delati vse z rokami, brez pomoči orodja in strojev

hant lampa – ročna svetilka

holber – podaljšek ravni (železen, lesen)

holcpitler – lesena mušica

hopcug – vlečno-potezna naprava

hunt – vozna enota

I

iberhang – del nepodprte stene nad glavo

iberlauf – povratni vod

ibranje – nadurno delo

J

jajce – avtomatizacija pr potopnih črpalkah

K

kajla - zagozda

kamerad - sodelavec

kamerat - sodelavec

kapa – čelada

kapa – zgornji podboj, stropnik pri sekciji

kašta – naložen les v obliki kocke

keson – vozna enota

ketn cange – verižne klešče

ketna – veriga

ketncug – verižna potezna naprava za dvig vozičkov

kibl – jamsko stranišče

kiblhajer – rudar odgovoren za stranišča

kislina – ogljikov monoksid (CO)

kišta – zaboj z orodjem

klema – objemka

knap - rudar

knoba – škripec

koln - premog

komašli – golenica

komunala – ekipa namenjena sanaciji in čiščenju

kontralok – talni lok

krajc – krajnik

krajcnga - križišče

kroca - motika

kupla – turbo sklopka

kuplat – spojiti cevi z stisnjenim zrakom na ročno orodje

kurcšlus – kratek stik

kušer – stropnik pri ročni tesarbi križišč

kuverta – plačilni list

L

ladati – mašilo polniti

ladnga – polnilo

ladnga – polniti

ladstuk – palica za polnjenje vrtine z razstrelivom

lajtnga – vod

lambizer – utrujenost, zaspanost

lampa - svetilka

langerca – enoverižni transporter

lata – ozko rezan les

laufer – nekvalificiran delavec

lauštuk – nabijalna palica

lehrhajer – poklicni kopač

lok – en element ločnega podporja

luft – zrak

luftmašina – stroj na komprimiran zrak

luftštajger – nadzornik zračenja

M

maček – ranžirni vlak

magacin - skladišče

manteks (šlauf) – cev za stisnjen zrak

mariahergeben - plača

mašinca – strojček za zategovanje in odtegotanje matic

mitler – na dveh straneh žagan okrogel les (2,5 m)

mitler – okrogli les (3 m)

mitler – vrhač, okrogel smrekov les

mitnemer - prečnik

municija – razstrelivo

N

nahlas – popuščanje

nahris – povzem

nahsiht – tretja (nočna) izmena

niša – razširitev proge

O

olm – čelna stena

opava – klasično pridobivanje (»klasika«)

ort – delovišče

P

pajsštanga – vzvodni drog

partija - skupina

perfleks - klobuk

pes – majhen hidravlični bager na odkopu

pikas - lopata

piker – udarno kladivo

pin – gnezdo

pinštanga – cev za kopanje ležišča stojke

po(filat) – povzet, skopati

počn – lesena podloga

podn – tla

policaaj – jamski policaaj (nadzornik)

pon – tir za vozne enote

porajklat - povezati

porer- ročni vrtalni stroj

pormašina – vrtalni stroj

povratna (proga) – odvozna proga odkopa

prempz, bremz – slepa proga izdelana navzgor ali navzdol

prlegnga, pelegan – zadolžitev, zadolžen

prvopisan – vodja delovne skupine

puda – jamska pisarna

puher – roparsko kladivo

pumpa –črpalka

purfl – smodnik

R

rajda – krivina

rajklat – privezat

raub – demontaža ločnega podporja

raubaje, ropanje – demontaža ločnega podporja

rdeča sobota – delovni dan za določene

rigl – okrogli les (4 m)

rigl - stropnik

rigl – zagozda pri klasični stojki

rina – žleb transporterja

rinka – obroč

ror cange – cevne klešče

S

skat – gumijasti transporter

sol – razstrelivo kamnitit

Š

šahlc – instalacijski jašek

šaht – rudnik (premogovnik)

šajba – etaža, horizont

šajba – markica (okrogla kovinska ploščica)

šala – dvigalo za transport ljudi

šalter – okence za izplačilo OD

šalterist – stikalist (strežnik mehanizacije)

šarf - viseča dizelska lokomotiva

šiht – dnina

šina – en element viseče tirnice, tir

šlager kišta – zaboj z razstrelivom

šlauf – cev

šlemunga – zapolnjevanje z mivko, pepelom

šloser – ključavničar, strojnik

šmir žajfa – milo za pranje rok

šnepanje – sekundarno miniranje

šnuf – tobak za njuhanje

šoranje – žlebljenje

šorovka – rudarska sekira za žlebljenje

španano – težko delo, hiter tempo dela

špic cange – klešče za stiskanje sidrnih obročkov

špira – razpora

šplintna – varnostna sponka

špričanca – droben premog

šraubciger – izvijač

šremer – zasekač

štajger - nadzornik

štanga – drog

štempl - stojka

številka – pripravsko delovišče

štos – odsek, smerno križišče na čelu, stik med dvema tračnicama

štrafpartija – kaznovana delovna skupina

štrekna – pripravska proga

štromer – električar

štuc – slepi del na odkopu, krajša slepa proga

šuhfeca – nogavica (krpa iz blaga)

šus drot, šusman – detonirajoča vrstica, strelec

T

tahanircajg – »orodje za dolgočasenje«, vsak novinec ga spozna

treger – nosilec

U

ulm – bok proge

untercug – okrogel les žagan na dveh straneh

unterhunt – zelo slabo (zanič)

ušpirat – upreti

V

vetertir – zračilna vrata

vinta - penjača

visinke - merilec plina

Z

zadihtati – zatesniti

zadihtati – zatesniti

zajbrat – povzet

zašpirati – podpreti

zenkl – postavljen v smer

zenklanje – uravnavanje smeri

zolika - podkop

zolna – dno vrtine, tla

zumf – močvirnik, zbiralnik za vodo

Ž

žajfa – milo

žlota – zračilna cev

9. Viri in literatura

Ustni viri

Atelšek, I., rudar. Ustno sporočilo, 31. 12. 2012

Lenko, F., rudar. Ustno sporočilo, 28. 12. 2012

Hrovat, M., rudar. Ustno sporočilo, 28. 12. 2012

Ledinek, B., rudar. Ustno sporočilo, 28. 12. 2012

Knjižni viri

Rezman, P. 2008. Skok iz kože. Založba Piramida, Maribor.

Mihelak, V. 2010. Mejniki. Založnik Premogovnik Velenje, Velenje.

Društvo inženirjev in tehnikov Rudnika lignita Velenje, 1994. Slovar rudarskih izrazov, skripta namenjena za interno uporabo, Velenje.

Baš, A. 2004. Slovenski etnološki leksikon. Mladinska knjiga, Ljubljana.

Snoj, M. 1997. Slovenski etimološki slovar. Mladinska knjiga, Ljubljana.

Seher, A. 1995. Zgodovina premogovnika Velenje. Premogovnik Velenje, Velenje.

Toporišič, J. 1992. Enciklopedija slovenskega jezika. Mladinska knjiga, Ljubljana.

Logar, T. 1993. Slovenska narečja. Mladinska knjiga, Ljubljana.

Časopisni viri

Orožen, M. Nekaj zanimivosti iz jezika rudarjev, Jezik in slovstvo, 1960, številka 7, letnik 5.

Spletni viri

<http://examples.yourdictionary.com/examples-of-jargon.html> (2. 2. 2013)

<http://en.wikipedia.org/wiki/Jargon> (2. 2. 2013)